Luxembourg, 5. mai 2021

PRESSEMELDING 06/2021

Dom i sak E-8/20 *straffesak mot N*

TRYGDEYTELSER – RETTEN TIL Å BEHOLDE KONTANTYTELSER VED KORTVARIGE OPPHOLD I EN ANNEN EØS-STAT

EFTA-domstolen ga i dag en rådgivende uttalelse som svar på spørsmål forelagt av Norges Høyesterett. De seksten spørsmål gjaldt i hovedsak om forordning (EØF) nr. 1408/71 ("forordning 1408/71"), forordning (EF) nr. 883/2004 ("forordning 883/2004") og friheten til å yte tjenester er forenlig med nasjonale regler som gjør retten til ytelser ved sykdom betinget av et krav om opphold i Norge, og at unntak ved kortvarige opphold i en annen EØS-stat er betinget av et tidsbegrensningsvilkår og en ordning med forhåndsgodkjenning.

Saken gjaldt straffesak mot N, som ble tiltalt for grovt uaktsomt grovt trygdebedrageri etter norsk lov. Grunnlaget for tiltalen var at N i perioden 19. mai 2010 til 31. oktober 2012 ble ansett å ha forledet den norske Arbeids- og velferdsetaten ("NAV") til å utbetale ham arbeidsavklaringspenger. N hadde unnlatt å opplyse NAV om at han hadde oppholdt seg i utlandet i visse perioder uten at dette var godkjent av NAV. Han hadde dermed ikke krav på arbeidsavklaringspenger i disse perioder.

Etter de norske regler må et medlem i trygdeordningen være fysisk til stede i Norge for å ha rett til arbeidsavklaringspenger. Unntak fra kravet kan gis ved forhåndsgodkjenning. Godkjenning vil bli avslått med mindre oppholdet i en annen EØS-stat er for en begrenset periode, og det kan godtgjøres at oppholdet er forenlig med aktivitetsplanen for medlemmet i trygdeordningen og ikke er til hinder for kontroll og oppfølging fra NAVs side.

EFTA-domstolen la til grunn at en ytelse slik som arbeidsavklaringspenger, utgjør en ytelse ved sykdom etter artikkel 4 nr. 1 bokstav a i forordning 1408/71 og artikkel 3 nr. 1 bokstav a i forordning 883/2004.

Når det gjelder rettstilstanden før 1. juni 2012, fant EFTA-domstolen at de nasjonale regler ikke omfattes av artiklene 19 eller 22 i forordning 1408/71. Imidlertid medførte ikke denne konklusjon at slike nasjonale regler unntas fra virkeområdet for bestemmelsene i EØS-avtalens hoveddel.

I den forbindelse fant EFTA-domstolen at et vilkår som begrenser varigheten av opphold i utlandet utgjør en restriksjon på friheten til å motta tjenester etter EØS-avtalen artikkel 36, fordi det vil kunne føre til tap av ytelser eller begrense de steder vedkommende kan reise til. EFTA-domstolen la videre til grunn at en slik restriksjon kun kan rettferdiggjøres dersom den har et legitimt mål, og at restriksjonen er egnet og ikke går lengre enn det som er nødvendig for å oppnå målet. Når det gjelder vilkåret som fastsetter at mottakeren av ytelsen kan oppholde seg utenlands bare for en begrenset periode, viste EFTA-domstolen til at ettersom personer som mottar ytelser følger individuelle aktivitetsplaner, kan deres behov for oppfølgning og kontroll variere betydelig. Siden en begrensning på fire uker per år utenfor Norge ikke tar

tilstrekkelig hensyn personers individuelle behov etter deres aktivitetsplan, går dette vilkår lengre enn det som er nødvendig.

EFTA-domstolen la videre til grunn at en ordning med forhåndsgodkjenning må anses som uforholdsmessig ettersom det ikke har blitt godtgjort hvorfor mindre inngripende tiltak, slik som en ordning med forhåndsmelding, ikke vil være tilstrekkelig, samtidig som restriksjonen på den frie bevegelighet for tjenester ble redusert til et minimum. Videre kom EFTA-domstolen til at den norske regjering ikke hadde fremlagt noen argumenter som var egnet til å underbygge påstanden om at dersom medlemmer i trygdeordningen fritt kunne reise til en annen EØS-stat uten forhåndsgodkjenning, ville trygdeordningens økonomiske stabilitet kunne bli alvorlig undergravet.

Når det gjelder situasjonen fra 1. juni 2012, som ble vurdert under forordning 883/2004, la EFTA-domstolen til grunn at artikkel 21 nr. 1 i nevnte forordning utelukker at en EØS-stat kan gjøre retten til å beholde en kontantytelse betinget av vilkår, som fysisk opphold på dens territorium, eller gjøre retten betinget av forhåndsgodkjenning. Artikkel 21 nr. 1 utelukker derfor de vilkår som hovedsaken gjelder.

Avgjørelsen er tilgjengelig i fulltekst på EFTA-domstolens nettside, se www.eftacourt.int.

Denne pressemelding er et uoffisielt dokument, og er ikke bindende for EFTA-domstolen.